

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد، شماره ۱۸۰

بمبهای شیمیایی و تسلیحات بیولوژیک

(عوارض و درمان آن)

(جلد اول)

تالیف و گردآوری:

دکتر محمود فرهودی

استاد بیماریهای داخلی

با همکاری:

دکتر مجتبی طبرستانی

استاد خون‌شناسی آزمایشگاهی

سرشناسه:	فرهودی، محمود، ۱۳۱۷ -
عنوان و نام پدیدآور:	بمبهای شیمیایی و تسلیحات بیولوژیک (عوارض و درمان آن) / تألیف و گردآوری محمود فرهودی با همکاری مجتبی طبرستانی.
مشخصات نشر:	مشهد: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	ج ۲.
فروست:	(انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد؛ شماره ۱۸۰ و ۱۸۱).
شابک:	دوره: (ISBN: 978-964-5944-64-1) ج ۱: (ISBN: 978-964-5944-62-7) ج ۲: (ISBN: 978-964-5944-63-4)
وضعیت فهرست نویسی:	فیا.
یادداشت:	ج ۲ (چاپ اول: ۱۳۸۹) (فیا).
موضوع:	سوختگی و تاول.
موضوع:	جنگ شیمیایی -- پیش بینی های ایمنی.
موضوع:	گازهای سمی و خفه کننده -- کاربرد جنگی.
شناسه افزوده:	طبرستانی، مجتبی.
شناسه افزوده:	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد.
رده بندی کنگره:	۱۳۸۹ ب ۸ ف ۴۹۶ RD
رده بندی دیویی:	۶۱۷/۱۱
شماره کتابخانه ملی:	۲۰۶۳۱۹۵

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد، شماره ۱۸۰

بمبهای شیمیایی و تسلیحات بیولوژیک

(عوارض و درمان آن)

(جلد اول)

تألیف و گردآوری

دکتر محمود فرهودی

با همکاری

دکتر مجتبی طبرستانی

وزیری، ۴۶۸ صفحه، ۲۰۰۰ نسخه، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۹

امور فنی و چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

بها: ۴۰۰۰۰ ریال

بسمه تعالی

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد، به عنوان یک نهاد علمی- فرهنگی، جایگاه و مسئولیت‌های آموزشی و تحقیقاتی استادان و دانشجویان رشته های علوم پزشکی را از وظایف اساسی خود می داند و بر آن است تا با انتشار مواد مربوط به علوم پزشکی، هم بر انتشار و انتهای آنها بفرزاید و هم موجبات دل گرمی و شوق و نشاط امر تحقیق را در سبب جریبهای علمی فراهم آورد. به بقیه چاپ و نشر آثار معتبر علمی، امکان دست یابی اهل تحقیق را به منابع مختلف و گوناگون علمی مورد نیاز به بهترین صورتی، میسر و ممکن خواهد ساخت و راه را برای جمعیت عدهی هموار خواهد کرد.

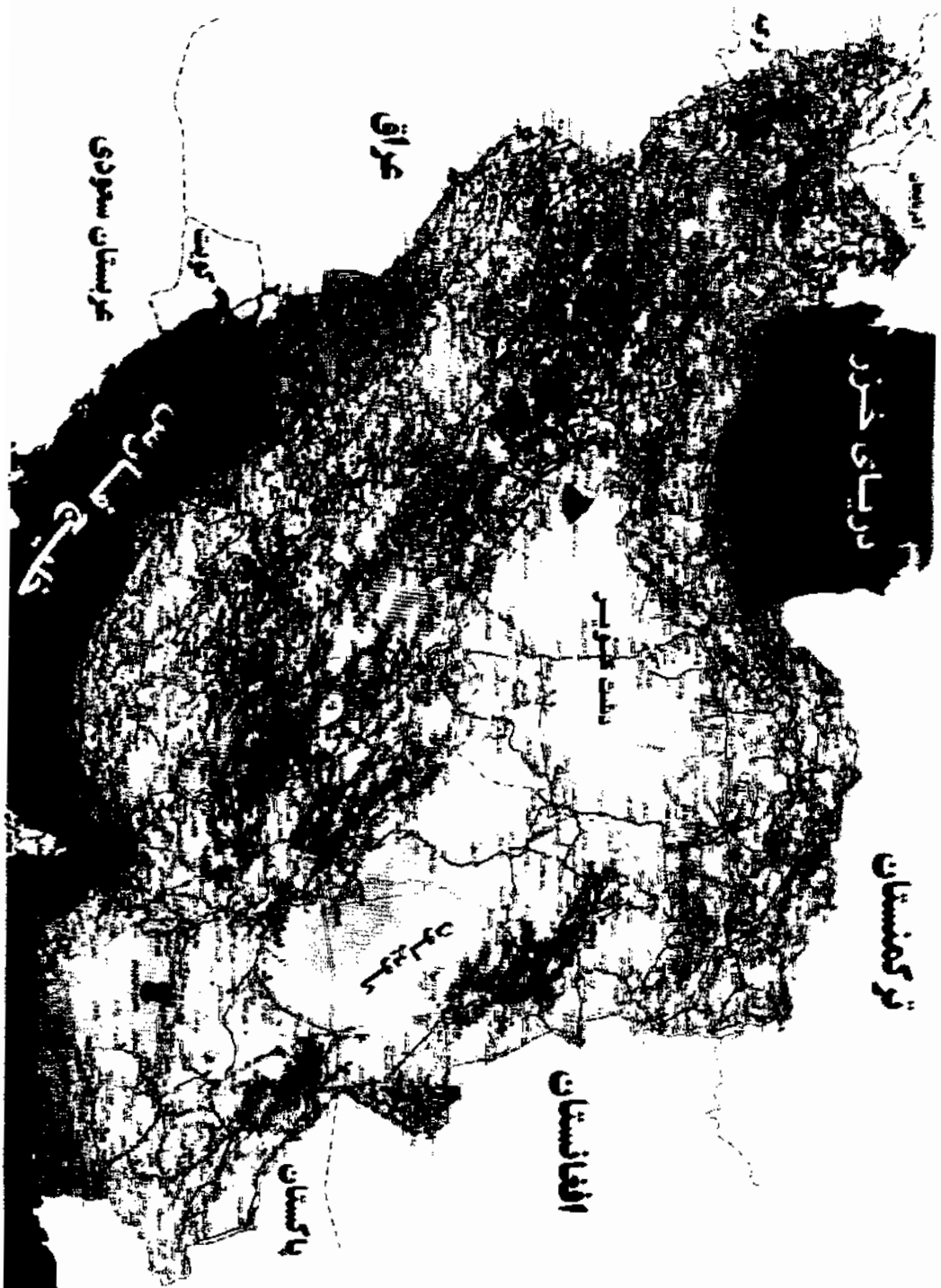
کتاب حاضر تحت عنوان **[بیمیهای شبیهانی و تسلیحات بیولوژیک]** به آرض و درمان آن [که توسط دو نفر از اساتید محترم این دانشگاه تدوین شده است، هم از نظر علمی و هم اجتماعی حائز اهمیت می باشد، زیرا علاوه بر بیان مطالب مستند علمی در مورد بیماریهای شبیهانی و تسلیحات بیولوژیک، در زمینه اجتماعی نیز ضمن بیان ابتلاگری و مسئولیت فرزندان صدیق مبین اسلامی مان، در حکم تحصیلی، سادیت، پایداری و اختراقرینی آنان را هم در هشت سال دفاع مقدس به تصویر کشیده است. ما تدوین این گونه آثار ارزشمند را، که از طریق همکاری فیمالی اساتید محترم دانشگاه حاصل می شود، ارج نهاده و به دانشگاهیان محترم توصیه می نمائیم.

مسئولان انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد، با اشتیاق و اخلاص تمام می خواهند تا جدیدترین آثار مربوط به دانشهای پزشکی و مطالب مربوط به آن را به بهترین شیوه فراهم آورند و بکوشند تا آثار منتشر شده با کیفیت مطلوب عرضه گردد. در همین حال انتشارات دانشگاه علوم پزشکی متوسل دریاها و نظرها و تقادهای به جا و ارزنده اهل نظر می باشد تا از این طریق بتواند بر اعمال آثار منتشره خویش بفرزاید.

معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد با مسئولیت انطباق محتوای این کتاب با سیاست‌های رسمی این دانشگاه، دیگر آثار انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد در جهت رفاهان کلی و نوع موضوعات مورد نیاز دانشی و پژوهانی رشته های علوم پزشکی بود. و ما در استفاده دانشجویان و اساتید محترم و معارف طبع فراخ نظران و دانشگاهیان نکته جان می آید.

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد

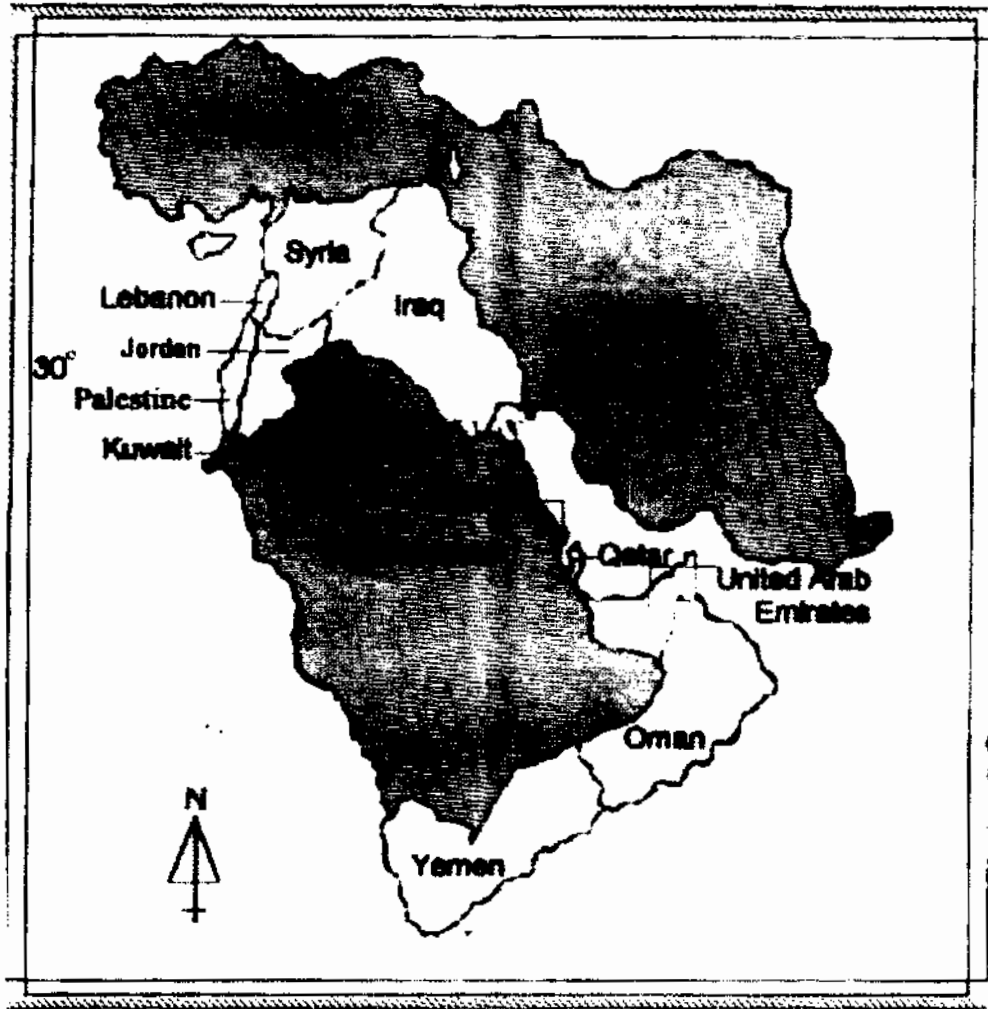
- ۱- نکاتی از لایه های پنهان جنگ رژیم بعث عراق بر علیه ایران اسلامی
- ۲- کشتار حلبچه
- ۳- سوختگی در اثر گرما و آتش
- ۴- مسمومیت و سوختگی در اثر بمبهای شیمیایی و گازهای جنگی
- ۵- تسلیحات بیولوژیک
- ۶- ضمانت و یادگارها
- ۷- بخشی از خاطرات افتخار آفرین جبهه و جنگ تحمیلی
- ۸- تصاویر مربوط به حملات دد منشانه رژیم اشغالگر اسرائیل در کشتار مسلمانان متلوم فلسطین و نیز حمله به مناطق مسلمان نشین لبنان

جمهوری اسلامی بن الملل

شماره ۷۸۶۸ - سال بیست و هشتم - ۲۲ شعبان ۱۴۲۷ - ۲۵ شهریور ۱۴۲۸

فهرست مطالب

فصل اول: پیشگفتار

۲	پیش گفتار و مقدمه‌ای بر جاودانگی رزمندگان و وطن اسلامی
۷	اشاره‌ای به جنگ‌های مهم قرن گذشته در جهان
۱۱	نکات پنهانی جنگ
۲۰	خلاصه‌ای از تاریخ نگاری، و موارد کاربرد مواد شیمیایی جنگی توسط رژیم بعث عراق بر علیه میهن اسلامی
۲۸	کشتار حلبچه (حلبچه شهر ناول رده، خفه شده و خاموش)
۳۰	تصاویری از شهدای حلبچه شهر خفه شده و خاموش بر اثر بمبهای شیمیایی
۴۴	منابع

فصل دوم: سوختگی در اثر گرما و آتش

۴۷	سوختگی در اثر گرما و آتش
۵۰	مقدمه
۵۰	تعریف و اپیدمیولوژی
۵۱	طبقه بندی و آسیب شناسی ضایعات سوختگی در اثر گرما
۵۱	الف سوختگی درجه ۱
۵۱	ب- سوختگی درجه ۲
۵۲	ج - سوختگی درجه ۳
۵۵	ارزیابی وسعت و اندازه ضایعه سوختگی
۵۵	تعیین عمق سوختگی
۵۶	قانون (۹)
۵۸	پیش آگهی
۵۸	سوختگیهای کوچک
۵۹	اختلالات فیزیولوژیکی و آسیب شناسی سوختگیها
۶۱	آثار ضایعه سوختگی به واسطه حرارت را به سه گروه عمومی می توان تقسیم نمود
۶۲	الف- اثرات روی پوست
۶۳	ب - اثر روی سیستم عروقی و ترکیبات مختلف خون
۶۶	ج - تغییرات عمومی همودینامیک و پاسخهای متابولیک آن این وضعیت شامل
۶۶	شوک سوختگی
۶۷	الف تغییرات کار کلیه بعد از سوختگی،
۶۸	ب: تغییرات آندوکراین

۶۹	ح: پاسخهای ایمنی
۷۱	اثرات متابولسم اسید آراشیدونیک در سوختگی
۷۳	اصول درمان
۷۳	تدابیر و اقدامات اولیه درمانی در برخورد با بیماران مبتلا به سوختگی
۷۴	اقدامات عمومی و اولیه در سوختگی ها
۷۵	مایع درمانی (واجب‌نگری) در سوختگیها
۷۶	مایع درمانی با کریستالونید
۷۹	احیاء‌نگری و اهمیت تجویز مواد کلونیدی در سوختگی
۸۱	دکستران
۸۱	ضرورت قرار دادن کاتتر در داخل مثانه
۸۲	تجویز داخل وریدی
۸۳	اندازه گیری فشار ورید مرکزی
۸۲	عوارض سوختگی و درمان آن
۸۴	الف - عفونت (تظاهرات بالینی و درمان)
۸۷	پسودومونا آئروزیوز در سوختگی
۹۲	آنتی سبتیک‌های موضعی
۹۲	سولفامیدون
۹۳	SILVER NITRATE
۹۴	سیلورسولفادیازین
۹۴	بتادین
۹۴	کازبرد اسید استیک در زخم‌ها و سوختگی ها
۹۵	ب - عوارض ریوی
۹۵	انسداد حاد مجاری تنفسی فوقانی
۹۶	ج - اتساع حاد معده
۹۶	سرم ضد کزاز
۹۷	فرایند ترمیم و بهبود زخم پوستی (Cutaneous Wound Healing)
۹۷	بیولوژی فرایند ترمیم و بهبود زخم
۹۷	الف: پاسخ دفاعی التهاب (Inflammation)
۹۹	ب: تشکیل نسج پوششی (Epithelialization)
۱۰۰	ج: تشکیل نسج گرانولاسیون
۱۰۳	د - تشکیل عروق خونی جدید (Neovascularisation)
۱۰۵	ه: التهاب و ترمیم غیر طبیعی زخم
۱۰۶	تجارب بالینی با فاکتورهای رشد در التهاب و ترمیم زخم
۱۰۶	آگاهی در مورد التهاب زخم‌های جنینی
۱۰۶	جانشین شونده‌های پوست
۱۰۷	جانشین شونده‌های اپی درمال پوست

۱۰۸	نکات مهم بالینی
۱۰۸	پیشرفت در تدابیر درمانی جراحی زخم سوختگی
۱۱۰	کارهای تجربی در سوختگی
۱۱۳	پیوند پوست
۱۱۵	گزارش دو مورد از سوختگی در اثر انفجار گاز
۱۱۷	ضایعه در اثر برق گرفتگی (electrical injury)
۱۱۷	مقدمه و تعریف
۱۱۹	آسیب بر اثر برق گرفتگی
۱۱۹	الف - آسیب بر اثر تماس با برق (Electrical contact injury)
۱۲۰	ب - سوختگی در اثر حرارت برق (electrical Burn)
۱۲۰	ج - سوختگی در اثر شعله (flame Burn)
۱۲۱	نارسانی حاد کلیه در اثر برق گرفتگی
۱۲۲	درمان
۱۲۳	برق گرفتگی از دیدگاه نورولوژی
۱۲۳	پاتولوژی
۱۲۵	گزارش مورد مهمی از برق گرفتگی
۱۲۶	منابع
۱۲۹	تصاویری از درجات مختلف سوختگی بیماران در بخش سوختگی بیمارستان امام رضا (ع) مشهد

فصل سوم: سلول

۱۶۷	تقسیم سلول و چرخه حیات سلول (Cell Division and Cell Cycle)
۱۶۷	مقدمه
۱۷۰	الف: ساختمان سلول (The Cell Structure)
۱۷۱	ساختمان ارگانل‌های سیتوپلاسمی (Cytoplasmic organelle)
۱۷۲	غشاء سلول (Cell Membrane (Plasmalemma)
۱۷۳	رتیکولوم اندوپلاسمیک (Endoplasmic Reticulum) دانه دار و بدون دانه
۱۷۳	میتوکندری (Mitochondria)
۱۷۵	لیزوزوم (Lysosomes)
۱۷۷	دستگاه گلژی (The Golgi Apparatus)
۱۷۷	ترکیبات ماتریکس سیتوپلاسمیک
۱۷۷	فیلامان‌ها (Filaments)
۱۷۸	میکروتوبول (Microtubule)
۱۷۹	انکلوزیون‌های سیتوپلاسمی (Cytoplasmic Inclusions)
۱۷۹	رنگدانه‌ها (Pigment Granules)
۱۷۹	گلیکوژن
۱۸۰	لیپید

۱۸۰	تجسیم آنه هسته‌ای درون هسته (Nuclear Organization)
۱۸۰	کروماتید و کروموزوم‌ها
۱۸۱	هسته‌کلی (Nucleolus)
۱۸۱	محیط هسته (Nuclear Envelope)
۱۸۱	سیستم سازه‌ای (Cell Division)
۱۸۲	میتوز (Mitosis): تقسیم سلولی ساده که در بافت‌های سرطانی تکثیر و رشد و نمو برزی می‌دهد.
۱۸۲	میتوز (Mitosis)
۱۸۳	مرحله پروفازا (Prophase): آغاز میتوز
۱۸۳	مرحله متافاز (Metaphase): بازه مرحله میانی میوز
۱۸۷	مرحله آنافاز (Anaphase)
۱۸۷	مرحله تلوفازا (Telophase): پایان میتوز
۱۸۷	میتوز
۱۸۸	مرحله پروفازا
۱۸۸	مرحله متافاز
۱۸۸	مرحله آنافاز
۱۸۸	مرحله تلوفازا
۱۸۸	مرحله دوام میتوز
۱۸۹	در میانه فاز ۲
۱۸۹	در آغاز فاز ۲
۱۸۹	در اواخر فاز ۲
۱۹۱	کروموزوم‌های انسان (Human Chromosomes)
۱۹۳	چرخه حیات سلولی (Cell Cycles in Vivo): زنده در بدن
۲۰۱	تکنیک‌ها و روش‌ها
۲۰۲	تفاوت سزارین، مهار کننده‌های کیناز و پانسیهای سلولی
۲۰۷	منابع

فصل چهارم: داروهای ضد سرطان

۲۱۰	مقدمه
۲۱۰	تقسیم‌بندی دارو
۲۱۰	اثرات دارو، گهواره‌ای یک‌گانه و سینتوتیک‌های داروهای ضد سرطان
۲۱۰	۱- داروهای سینتوتیک
۲۱۰	۲- هم‌درمان‌ها
۲۱۱	اصول تاجیر و چگونگی عملکرد داروهای ضد سرطان
۲۱۲	مکانیسم‌های داروهای ضد سرطان
۲۱۶	سمیت دارو (Drug Toxicity)
۲۱۸	اصول داروهای ضد سرطان

۲۱۸	Bioavailability
۲۱۹	پالایش (Clearance)
۲۲۰	مکانیسم عمل داروهای ضد سرطان
۲۲۳	قسمت دوم
۲۲۳	مکانیزم اثر عوامل آلکیلکننده (Alkylating Agents)
۲۲۸	اثرات رادیو میمیتیک (Radiomimetic Actions)
۲۲۹	سندرم مرگ دیررس (Delayed Death Syndrome)
۲۳۰	داروهای آلکیل کننده
۲۳۰	۱- مکلرتامین (Mechlorethamine)
۲۳۳	۲- سیکلوفسفامید (cyclophosphamide)
۲۳۶	۳- ای فسفامید Hoflamine
۲۳۷	۴- کلرامبوسیل (Chlorambucil) (LEUKERAN)
۲۳۸	۵- بوسولفان (Busulfan) (Myleran)
۲۳۹	۶- مفلپلان (Melphalan) (Alkeran)
۲۴۱	۷- نیتروزور (Nitrosoureas) کتروانیل نیتروزور
۲۴۱	الف- کاربوستین
۲۴۲	ب- لوموستین (Lomustin) (CCNU) - مومتین (Methy) (CCNU) Semustin
۲۴۲	ج- استروپتوزوسین (Streptozocin)
۲۴۳	۸- تری یازنها (Tiazines)
۲۴۳	دکاربازین (DTIC) (Dacarbazine)
۲۴۴	۹- اتیل امین ها (Ethylamines, Methylmelamines)
۲۴۴	هیدروکسی اوره (Hydroxyurea)
۲۴۷	منابع

فصل پنجم: مسمومیت و سوختگی بر اثر بمبهای شیمیایی

۲۴۹	مقدمه
۲۵۰	فرق بین سوختگی بر اثر بمبهای شیمیایی سولفور mustard و سایر مواد شیمیایی با سوختگی در اثر انفجارها و آتش
۲۵۱	مواد شیمیایی جنگی
۲۵۱	کلیاتی در مورد عوامل آلکیل کننده - آنتی میتوتیک
۲۵۱	mustard (Mustard)
۲۵۲	سولفور mustard (Sulfur Mustard)
۲۵۵	اثرات موضعی ناولوژی
۲۵۶	اثرات حاد فاز ماکرو لوزیک
۲۵۶	سیستم عصبی مرکزی
۲۵۶	سیستم خودکار عصبی
۲۵۷	ارتباط فعالیت دارو با ترکیب ساختمانی آن

۲۵۹	آثار مسمومیت با عوامل الکیل کننده
۲۶۰	بزه‌های در مورد آثار بالینی، خون شناسی و آسیب شناسی سولفورموستارد (Sulfur mustard) در ایران
۲۶۰	ضایعات بالینی حاد و اثر گاز خردل پوست
۲۶۱	مطالعه آسیب شناسی ضایعات پوستی گاز خردل
۲۶۲	ضایعات چشمی ناشی از گاز خردل
۲۶۳	ضایعات حاد گوش و گلو و بینی
۲۶۴	ضایعات ریوی سولفورموستارد
۲۶۴	الف شکل فوق حاد و حاد
۲۶۵	ب شکل تحت حاد
۲۶۵	ج شکل مزمن
۲۷۸	نکات تحقیقی مورد نظر
۲۸۰	عدد تناسلی
۲۸۰	پروسی آثار مسمومیت با گاز خردل در سه شهید در اثر بمب‌های شیمیایی
۲۸۸	تحقیقی در مورد سولفورموستارد بر مغز استخوان و خون محیطی
۲۹۱	الف تغییرات سلولی خون محیطی
۲۹۴	ب مغز استخوان (Bone Marrow)
۲۹۴	تفسیری بر نتایج خون محیطی و مغز استخوان
۲۹۶	خون محیطی
۲۹۶	الف R.B.C
۲۹۶	ب لکوسیت‌ها
۲۹۹	مغز استخوان
۲۹۹	الف تاثیر سولفورموستارد بر رده اریثروئید مغز استخوان
۳۰۰	ب تاثیر سولفورموستارد بر رده میلوئید مغز استخوان
۳۰۰	ج تاثیر سولفورموستارد بر رده مگا کاربوسیت مغز استخوان
۳۰۰	ارتباط وضعیت خون سازی مغز استخوان با خون محیطی
۳۰۲	ارتباط خون محیطی، مغز استخوان با پروژ عفونت سیستمیک
۳۰۵	جدول مربوط به خون محیطی و مغز استخوان
۳۱۰	اقدامات عمومی و درمانی روزانه در بخش
۳۰۰	گزارش درمان موفقیت آمیز بیماری که حدود ۹۰. ابدنش توسط گاز خردل سوخته و لکوسیت‌های خون او به کمتر از
۳۱۲	عدد در میکرولیتر رسیده بود.
۳۱۸	بیان بعضی از نکات علمی و مراقبت‌های بالینی در مورد نارسایی تنفسی
۳۱۸	بر اثر گازهای جنگی (سولفورموستارد)
۳۲۷	منابع

فصل ششم: نظری بر کاربرد عوامل جنگی اعصاب در جبهه جنگ تحمیلی

۳۳۴	عوامل جنگی که به اعصاب حمله می کنند
-----	-------------------------------------

۳۳۴	ارگانوفسفاتها و سایر حشره کشها (کارباماتها)
۳۳۴	نکاتی در مورد اعصاب اتونوم و سوماتیک
۳۳۶	تاریخچه
۳۳۸	ساختمان، انتشار و عملکرد استیل کولین استراز
۳۳۹	اثرات عمومی
۳۴۲	مکانیسم اثر مهارکننده های استیل کولین استراز (Anticholinesterase agents)
۳۴۲	۱- کاربامات ها (Carbamates)
۳۴۳	الف: کارباماتی که مضار و درمانی دارند
۳۴۳	ب: کارباماتی که در کشاورزی به کار می روند و حشره کش می باشند.
۳۴۴	مضار و مهم درمانی عوامل آنتی کولین استراز (کاربامات ها)
۳۴۵	ب: کاربامات های حشره کش (Carbamate in septicide)
۳۴۵	ترکیبات ارگانوفسفره (organophosphorus compounds)
۳۴۶	ساختمان ترکیبات ارگانوفسفره
۳۴۷	الف: ارگانوفسفاتی که بعنوان حشره کش در کشاورزی به کار می روند
۳۴۸	ب: ارگانوفسفاتی که بعنوان سلاح مسموم کننده شیمیایی جنگی کاربرد دارند.
۳۵۱	بررسی عملکرد انواع مهارکننده های آنتی کولین استراز
۳۵۴	خواص فارماکولوژی داروهای آنتی کولین استراز
۳۵۴	کلیات
۳۵۵	اثرات موسکارینی (Muscarinic Effect)
۳۵۶	اثرات نیکوتینیک (Nicotinic Effect)
۳۵۷	مهمترین خواص فارماکولوژیک داروهای آنتی کولین استراز عبارتند از
۳۵۷	اثرات اتونومیک
۳۵۷	تأثیر بر انتقال نوروموسکولار (Neuromuscular Transmitter)
۳۵۸	اثرات بر سیستم عصبی مرکزی
۳۵۸	مهمترین اعضای که تحت تأثیر عوامل آنتی کولین استراز قرار می گیرند
۳۶۱	علائم بالینی مسمومیت حاد با عوامل آنتی کولین استراز (Nerve Agent)
۳۶۲	اثرات چشمی
۳۶۲	اثرات تنفسی
۳۶۳	اثرات گوارشی
۳۶۳	اثرات موسکارینی
۳۶۲	اثرات نیکوتینیک
۳۶۴	ارگانوفسفاتها (Organophosphates)
۳۶۵	اثرات مختلف دارو در بدن و متابولیسم آن
۳۶۵	تغییرات و ضایعاتی که ارگانوفسفاتها در روند کار طبیعی سلول و اعضاء بدن ایجاد می کنند.
۳۶۷	تظاهرات بالینی
۳۶۸	تشخیص بالینی و آزمایشگاهی

۳۶۹	مسمومیت مزمن اعصاب بر اثر ترکیبات اورگانوفسفره
۳۷۰	اقدامات درمانی و عمومی
۳۷۰	روشهای فوری حمایتی
۳۷۰	حمایت تنفسی
۳۷۰	آلودگی زدانی (Decontamination)
۳۷۱	درمان با آنتی دت (Antidotal Therapy)
۳۷۵	عوارض
۳۷۵	پیشگیری
۳۷۵	کارباماتها
۳۷۶	تفاوت تظاهر بالینی کارباماتها با ارگانوفسفاتها
۳۷۷	درمان (کاربامات ها)
۳۷۷	آتروپین (Atropin)
۳۷۷	مواد طبیعی لازم
۳۷۹	منابع

فصل هفتم: مواد شیمیایی سمی

۳۸۳	سیانور: اسید هیدروسیانیک "HCN" (hydrocyanic Acid)
۳۸۳	سیانید: املاح هیدروژن سیانید (Inorganic Cyanide Salt)
۳۸۵	فارماکوکینتیک
۳۸۸	اثرات فارماکولوژیک
۳۸۸	تظاهرات بالینی، مکانیسم اثر و سمیت
۳۸۹	اثر روی سیستم عصبی مرکزی
۳۹۰	اثر روی قلب و عروق
۳۹۰	تشخیص مسمومیت با سیانید
۳۹۱	درمان
۳۹۴	منابع سیانور
۳۹۵	فسفر Phosphorus
۳۹۵	ماده فسفر Phosphorus
۳۹۵	شیمی
۳۹۵	فسفر سفید (White or Yellow Phosphorus)
۳۹۸	پاتوفیزیولوژی Pathophysiology
۳۹۸	کبد
۳۹۹	پوست، غشاء مخاطی و دستگاه گوارش
۳۹۹	آثار قلبی، عروقی
۴۰۰	سیستم عصبی
۴۰۰	تعادل الکترولیتی (Electrolyte Homeostasis)

۴۰۰	کلیه
۴۰۰	نظاهرات بالینی
۴۰۱	نظاهرات کبدی
۴۰۱	پوست، غشاء مخاطی و دستگاه گوارش
۴۰۱	سوختگی حلقی-دهانی
۴۰۱	دستگاه قلبی- عروقی
۴۰۲	دستگاه عصبی
۴۰۲	کلیه
۴۰۲	الکترولیت ها
۴۰۴	فسفین (Phosphine)
۴۰۵	ضایعه در اثر مواد جنگی حاوی فسفر و درمان آن
۴۰۷	آرزیابی و تدابیر درمانی
۴۰۹	سایر درمان های آنتی دت
۴۰۹	خلاصه
۴۱۰	منابع فسفر و فسفین
۴۱۱	فسژن
۴۱۲	پاتوفیزیولوژی (Pathophysiology)
۴۱۳	علائم و نشانه های بالینی
۴۱۴	درمان عمومی و اختصاصی
۴۱۶	منابع فسژن
۴۱۷	آرسنیک (Arsenic)
۴۱۷	مقدمه
۴۱۷	تاریخچه آرسنیک (Arsenic)
۴۱۸	آرسنیک و ترکیبات شیمیایی آن
۴۲۰	آرسین (AsH ₃)
۴۲۱	جذب، انتشار و دفع
۴۲۳	اثرات فارماکولوژیکی و مسمومیت آرسنیک
۴۲۳	سیستم قلب و عروق
۴۲۴	دستگاه گوارش
۴۲۴	کلیه ها
۴۲۴	پوست
۴۲۴	سیستم عصبی
۴۲۵	خون
۴۲۵	کبد
۴۲۵	کارسینوژن و تراژوژن
۴۲۵	مسمومیت حاد با آرسنیک

۴۲۶	مسمومیت مزمن با آرسنیک
۴۲۸	درمان مسمومیت با آرسنیک
۴۲۸	Chelation therapy
۴۳۰	درمان خوراکی
۴۳۰	گاز آرسین (AsH ₃ , Arsine gas)
۴۳۱	لویزیت (Lewisite)
۴۳۳	درمان
۴۳۴	منابع آرسنیک
۴۳۵	درمان عمومی سوختگی و زخم در اثر مواد شیمیایی

فصل هشتم: تسلیحات بیولوژیک (Biological weapons)

۴۴۴	کاربرد تسلیحات بیولوژیک، بخصوص باسیل سیاه زخم در جنگ و آثار آن در اجتماع و محیط کار
۴۴۴	مقدمه و تاریخچه:
۴۴۷	سیاه زخم
۴۴۸	اتیولوژی و اپیدمیولوژی:
۴۵۰	بیماری زائی
۴۵۱	چگونگی بیماری زائی سیاه زخم ریوی یا استنشاقی
۴۵۲	سیاه زخم گوارشی:
۴۵۲	منزبت سیاه زخم:
۴۵۲	تظاهرات بالینی:
۴۵۲	تظاهرات بالینی سیاه زخم جلدی:
۴۵۶	تظاهرات بالینی سیاه زخم ریوی:
۴۵۷	تظاهرات بالینی سیاه زخم گوارشی:
۴۵۹	تشخیص آزمایشگاهی با توجه به شکل بالینی ابتلا به بیماری:
۴۶۲	درمان سیاه زخم:
۴۶۳	پیشگیری و کنترل بیماری
۴۶۶	منابع سیاه زخم
۴۶۹	طاعون
۴۶۹	تاریخچه:
۴۷۱	اتیولوژی:
۴۷۲	اپیدمیولوژی:
۴۷۳	باتوزنز
۴۷۵	تظاهرات بالینی
۴۷۷	یافته‌های آزمایشگاهی:
۴۷۸	تشخیص
۴۸۸	درمان طاعون

۴۸۰	پیشگیری و کنترل:
۴۸۳	منابع طاعون
۴۸۴	تولارمی
۴۸۴	تعریف:
۴۸۴	ناریخچه:
۴۸۵	اتیولوژی و میکروب شناسی:
۴۸۵	ایدمیولوژی و پاتوژنز:
۴۸۸	یافته‌های آزمایشگاهی:
۴۸۹	تشخیص:
۴۸۹	تشخیص افتراقی:
۴۹۰	درمان:
۴۹۱	پیش آگهی:
۴۹۲	پیشگیری:
۴۹۳	منابع تولارمی
۴۹۴	وبا (Cholera) و سایر ویبریوها
۴۹۴	ایدمیولوژی:
۴۹۵	اتیولوژی:
۴۹۵	پاتوژنز:
۴۹۸	تظاهرات بالینی
۴۹۹	یافته‌های آزمایشگاهی:
۵۰۰	تشخیص سریع:
۵۰۰	درمان:
۵۰۱	درمان خوراکی:
۵۰۲	پیشگیری:
۵۰۳	منابع وبا
۵۰۴	بیماریهای ریکتزایی
۵۰۵	گروه تیفوس
۵۰۶	تب تیفوس شبی اولیه
۵۰۶	ایدمیولوژی و انتقال بیماری:
۵۰۷	تظاهرات بالینی:
۵۰۸	تشخیص:
۵۰۹	درمان
۵۰۹	پیش آگهی
۵۰۹	پیشگیری:
۵۱۰	منابع ریکتزیا و تیفوس

۵۱۱	آبله
۵۱۱	ویروس آبله به عنوان سلاح بیولوژیک
۵۱۱	مقدمه:
۵۱۱	تعریف:
۵۱۲	پاتوژن و پاتولوژی:
۵۱۲	ایدمیولوژی:
۵۱۳	تظاهرات بالینی:
۵۱۴	درمان:
۵۱۵	واکسیناسیون و پیشگیری:
۵۱۹	منابع آبله
۵۲۰	بوتولیسم
۵۲۰	تعریف:
۵۲۰	عامل اتیولوژیک:
۵۲۱	سم بوتولیسم
۵۲۲	ایدمیولوژی:
۵۲۲	تظاهرات بالینی:
۵۲۳	بوتولیسم زخم
۵۲۳	بوتولیسم رودهای:
۵۲۴	بوتولیسم به عنوان سلاح بیولوژیک
۵۲۴	تشخیص:
۵۲۵	درمان:
۵۲۶	منابع بوتولیسم
۵۲۷	مایکوتوکسین های تریکوتسن
۵۲۷	رفرانس تریکوتسن ها
۵۲۸	توکسائیدومین ها
۵۳۱	منابع روغن کرچک
	فصل نهم: ضمایم و یادگارها
۵۳۶	مقدمه:
۵۳۷	مقالات منتخب
۵۳۷	گزارش سه مورد مرگ بر اثر مسمومیت گاز جنگی خردل
۵۴۱	یافته های خون شناسی
۵۴۹	علل ریوی مرگ در اثر عوامل شیمیائی جنگی ارائه شده در پنجاه و پنجمین همایش علمی سالیانه بیماریهای ریوی
	بررسی اثرات دراز مدت گازهای شیمیائی جنگی بر روی تستهای فونکسیون ریوی در مجروحین جنگ تحمیلی شش ماهه اول
۵۵۳	سال ۱۳۷۱- بیمارستان امام رضا (ع) و قائم (عج)

۵۶۰	اولین کنگره بین المللی گازهای شیمیایی جنگی در ایران
۵۶۲	پیام ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران
۵۶۴	پیام رئیس دانشگاه
۵۶۵	گزارش و پیام دبیر کنگره
۵۶۸	اولین کنگره بین المللی گازهای شیمیایی جنگی در ایران (خلاصه مقالات)
۵۷۲	خلاصه مقالات
۵۷۲	شیمی و تشخیص گاز خردل و تابون
۵۷۴	مدل ریاضی پخش گازهای شیمیایی در هوا و چگونگی انتقال آنها به افراد
۵۷۵	سرعت پخش گازهای شیمیایی جنگی
۵۷۷	فیزیوپاتولوژی آثار تنفسی گازهای شیمیایی
۵۷۹	بررسی ۴۰۰ مورد مصدوم شیمیایی با اسپرومتری و تاثیر داروهای آنتی کولینرژیک
۵۸۲	اختلالات سلول Stem و پره کورسورهای اریترئید در سه شهید مسموم با گاز خردل
۵۸۴	بررسی آثار مسمومیت حاد گزاتیون در خو کچه هندی
۵۸۶	جستجو برای ترکیبات موثر جدید در درمان و پیشگیری ضایعات پوستی گاز خردل
۵۸۸	بررسی تظاهرات بالینی و آسیب شناسی در ۹ شهید مسموم
۵۹۱	بررسی کلینیکی و پاراکلینیکی ۱۷ رزمنده که به علت استنشاق گاز خردل دچار ضایعات شدید ریوی شده بودند
۵۹۳	عوارض تنفسی در مجروحین شیمیایی
۵۹۴	عوارض تنفسی مسمومیت با سولفور موستارد در رزندگان ایران
۵۹۶	پاتولوژی ریه در مجروحین ایرانی بمبهای شیمیایی
۵۹۸	۴ مورد اختلال تنفسی مزمن در برادران مجروح جنگی شیمیایی و بررسی نتایج حاصله از برونکوسکپی و بیوپسی آنان
۶۰۰	بررسی یافته‌های بالینی و آسیب شناسی مسمومیت با خردل گوگرددار در مجروحین شیمیایی
۶۰۲	یافته‌های اتوپسی در قربانیان گازهای شیمیایی جنگی
۶۰۴	درمان موفقیت آمیز یک مجروح جنگی با سوختگی حدود ۹۰٪ بدن و لکونی شدید در اثر گاز خردل
۶۰۷	بررسی ضایعات گوش و گلو و بینی و حنجره در مجروحین شیمیایی
۶۰۹	صدمات چشمی ناشی از گازهای شیمیایی (گاز خردل)
۶۱۱	بررسی علائم بیوپسی در مجروحین بمبهای شیمیایی
۶۱۳	نگرشی نو در مداوای مصدومین جنگ شیمیایی (با کاربرد ماد کاسول)
۶۱۴	بررسی اثرات فارماکولوژیکی گاز شیمیایی (کلر) بر ریه موشهای بزرگ
۶۱۶	اقدامی جهت پیشگیری و درمان عفونت‌های کشنده پسودومونا در مصدومین گازهای تاول زای جنگی
۶۱۸	تشخیص و اندازه گیری گاز خردل در مایعات بیولوژی رزندگان ایرانی در جزیره فاو
۶۱۹	بررسی آزمایشات عملی آندوکسین در مصدومین با خردل
۶۲۱	مطالعات درباره یوشیمی سم زدایی بدن
۶۲۳	درمان سوختگی بمب‌های شیمیایی
۶۲۵	گزارش موردی از کانسر ریه یکسال بعد از مسمومیت با گاز شیمیایی جنگی (سولفورموستارد)
۶۲۷	بررسی آسیب شناسی ضایعات پوستی در مصدومین گازهای شیمیایی

۶۲۸	برخی از جراحی و بیهوشی در مجروحین شیمیایی (خردل)
۶۲۹	مطالعه هیستولوژیکی و هیستوشیمی بر یافت‌های سیستم پوستی در رزمندگان تحت تاثیر عوامل شیمیایی جنگی
۶۳۱	یافته‌های بالینی، آسیب شناسی و مرفولوژیکی در مسمومیت با اپریت کشنده
۶۳۲	تشخیص آزمایشگاهی گازهای جنگی
۶۳۳	انتشار موستارد گاز در نسوج قربانیان دارای تماس با عوامل تاول زا
۶۳۴	تجربه جدید در درمان مجروحین مسموم با عوامل شیمیایی جنگی
۶۳۷	نظارت بالینی و درمان مجروحین شیمیایی گاز خردل
۶۳۹	اثرات کولینرژیک و کولینوتوکسیک سولفور موستارد

فصل دهم: بخشی از خاطرات افتخار آفرین و ماندگار جبهه جنگ تحمیلی

۶۴۳	ترکیب مقدس
۶۴۶	بوسه بر خاک خرمشهر
۶۴۶	سازماندهی نیروهای عراقی:
۶۴۷	حضور دشمن با گردان تانک
۶۵۱	سقوط خرمشهر
۶۵۲	عملیات بیت‌المقدس؛ تغییر توازن
۶۵۲	تغییر توازن سیاسی - نظامی به سود ایران
۶۵۶	تغییر ماهیت جنگ
۶۵۷	تلاش برای حفظ صدام و تقویت عراق
۶۵۸	تلاش برای تحمیل صلح به ایران
۶۶۴	بعثی‌ها با خفت خرمشهر را ترک گفتند
۶۷۲	آزادسازی خرمشهر؛ آهنگ عزت ایران اسلامی
۶۷۴	چگونگی طرح‌ریزی این عملیات را شرح دهید
۶۷۵	نقش نیروهای هوایی و دریایی ارتش در این عملیات چه بود؟
۶۷۷	مرواریدی به رنگ اشتیاق
۶۸۲	فعالیت‌های نداجا در یک نگاه
۶۸۶	معرکه کمرشکن
۶۸۹	روش‌های اعمال غافلگیری
۶۹۳	موقعیت مکانی منطقه عملیات
۶۹۵	بازخوانی نبرد فاو بخش دوم
۷۰۲	نکات مورد توجه در طرح‌ریزی عملیات
۷۰۳	بازخوانی نبرد فاو بخش سوم
۷۰۷	شرح عملیات
۷۱۲	بازخوانی نبرد فاو بخش چهارم و پایانی
۷۲۰	نبرد راه گشا

۷۲۰	محدوده‌ی منطقه‌ی عملیات
۷۲۲	دلایل انتخاب منطقه‌ی عملیاتی بستان
۷۲۸	سازمان دهی عملیاتی نیروهای سپاه
۷۲۹	تعیین راهبرد عملیاتی
۷۳۲	سیاست عملیاتی دشمن
۷۳۳	وضعیت امنیتی ایران در زمان عملیات طریق القدس
۷۳۳	شرایط دشمن قبل از عملیات
۷۳۷	بررسی عوامل پیروزی رزمندگان اسلام
۷۳۸	تلاش‌های دشمن پس از این عملیات
۷۳۸	پیام حضرت امام خمینی (ره) در پاسخ به تبریک مسئولین کشور در مورد پیروزی در عملیات طریق القدس
۷۴۱	تحلیلی از برخی عملیات دفاع مقدس سردار سرلشکر صفوی:
۷۷۱	گزارش عضو هیأت اعزامی سازمان ملل به ایران برای بررسی کاربرد سلاحهای شیمیایی جنگ تحمیلی از نگاه دیگران
۷۷۹	در سوگ شهید سروان شیروودی
۷۸۶	و اما خاطراتم از جبهه جنگ تحمیلی
۷۹۰	تحلیلی از جنگ ایران-عراق "جهاد فی سبیل الله"
۸۰۰	در وئای قهرمان اسیر
۸۰۱	رمز خلوص
۸۰۹	تصاویری از رزمندگان و شهدای دفاع مقدس و تعدادی از مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران
۸۱۰	تصویری از لحظه ورود افتخارآمیز و تاریخی امام خمینی (رحمت الله علیه) به میهن اسلامی در ۱۲ بهمن ۱۳۵۷
۹۰۳	تصاویری از شهدای مسلمان لبنان و فلسطین اشغالی در اثر بمباران و گلوله باران صهیونیستهای اشغالگر اسرائیلی

مقدمه:

کتابی که در پیش رو دارید حاصل مطالعه، تلاش فکری و زحمات چند ساله اینجانب و دوست دانشمند و برادر اسلامی مان آقای دکتر مجتبی طبرستانی استاد محترم خون شناسی آزمایشگاهی دانشگاه علوم پزشکی مشهد می باشد، که در حین انجام وظایف روزانه دانشگاهی تدوین شده است. این کتاب در واقع وسعت یابی کتابی است که اینجانب تحت عنوان "مسمومیت و سوختگی در اثر بمبهای شیمیایی و گازهای جنگی، عوارض و درمان آن" در فروردین ۱۳۶۵ تدوین نموده بودم که توسط جهاد دانشگاهی مشهد در ۳۰۰۰ نسخه چاپ و به مراکز دانشگاهی و مناطق درگیر جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق بر علیه میهن اسلامی مان ارسال شده بود. که برای روش بهتر شناخت و درمان برادران و خواهرانی بوده است که در معرض حملات بمبهای شیمیایی قرار می گرفتند. اما اهمیت مباحث این کتاب در این است که علاوه بر اینکه مطالب آن کتاب را در برمی گیرد، تجربیات و گزارشهای با ارزش بیشتری را شامل می شود که بر مبنای مشاهدات بالینی و آزمایشگاهی در مجروحین عزیز شیمیایی، توسط همکاران محترم دانشگاهی در نقاط مختلف میهن اسلامی مان حاصل شده و قسمت زیادی از آن در "اولین کنگره بین المللی گازهای شیمیایی جنگی در ایران" که ۲۳ تا ۲۶ خرداد ۱۳۶۷ در دانشگاه علوم پزشکی مشهد برگزار شد معرفی و در کتاب خلاصه مقالات آن کنگره چاپ گردید.

این کتاب شامل دو قسمت عمده و مهم می باشد:

الف: مطالب صرفاً علمی - تخصصی پزشکی

ب: مطالب علمی و اجتماعی و سیاسی که عمدتاً حاوی شواهدی از مسائل مربوط به جنگ تحمیلی رژیم مزدور بعث عراق بر علیه میهن اسلامی مان است که از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ شروع شده و به مدت حدود ۸ سال ادامه داشت که حاکی از صلابت، ایثارگری همراه با مظلومیت و افتخار آفرینی فرزندان رشید این ملت در حفظ حدود و ثغور میهن اسلامی مان بوده است.

همچنین حاوی عکسهایی از جنایات صهیونیستهای اسرائیلی در بمباران و کشتار وحشیانه مسلمانان لبنان و فلسطین اشغالی و غزه می باشد که در امتداد جنگهای استعماری، امپریالیستی جهانی است.

نوآوری عمده در این کتاب، که در کتب کلاسیک و مقالات مربوطه تا کنون بدرستی نیین نشده است، در قسمت "پژوهشهای خون شناسی و آسیب شناسی مجروحین شیمیایی جنگی" می باشد که در فصل پنجم مورد بحث قرار گرفت و اشتباهاتی را که در بعضی از گزارش های بین المللی در این مورد وجود داشت، تصحیح نموده است.

از جمله درصد لکوپنی، لنفوپنی و ترومبوسیتوپنی و علل مرگ رزمندگان و مردم عادی که در معرض بمبهای شیمیایی قرار گرفته بودند بر مبنای آزمایشهای مکرر خون شناسی (خون محیطی و مغز استخوان) و نیز آسیب شناسی اعضاء مختلف تعدادی از شهدای جنگ تحمیلی حاصل شده است و مبتنی بر تجربیات مستند بالینی و آزمایشگاهی در بخش داخلی و مسمومین و نیز آزمایشگاه خون شناسی بیمارستان امام رضا (ع) مشهد بوده است.

بیان مختصری از وقایع نگاری جنگ تحمیلی و فاجعه کشتار حلبچه با عوامل شیمیایی جنگی بصورت تصویری در "فصل اول" آورده شده است.

در قسمت "سوختگی در اثر گرما و آتش" "فصل دوم" که پیش نیاز چگونگی درمان بهتر "مسمومیت و سوختگی در اثر بمبهای شیمیایی" دانسته شد، تجربیات درمانی حاصله در بخش مجهز سوختگی بیمارستان امام رضا (ع) مشهد نیز گزارش گردید که همراه با تصاویر درجات مختلف سوختگی و پیوند پوست می باشد.

از ساختمان سلول در "فصل سوم" بطور اختصار بحث شد که برای شناخت اجزاء سلول و کیفیت اثر عوامل شیمیایی جنگی و داروهای سیتوتوکسیک می باشد.

- اثرات فارماکولوژیک و سیتوتوکسیک داروهای ضد سرطان در "فصل چهارم" بیان شده است.
- نظری بر کاربرد عوامل جنگی اعصاب در جنگ تحمیلی (Nerve Gases) که شامل ترکیبات ارگانوفسفره بسیار سمی نظیر "تابون"، "سارین"، "سومان"، نیز می باشد، در "فصل ششم" نوشته شد.
- مسمومیت با سیانور، فسفر، فسژن و ترکیبات ارسنیک از جمله گاز بسیار سمی جنگی "لوپزیت" در "فصل هفتم" بحث شد.
- بواسطه اهمیت تسلیحات بیولوژیک که امروزه در زرادخانه های قدرتهای تجاوزگر جهانی علاوه بر تسلیحات شیمیایی ذخیره شده است، مخصوصاً اثرات ریوی اسپور سیاه زخم (Anthrax)، همچنین بیماریهای طاعون، تولا رمی، وبا، بیماریهای ریکتزبائی و تیفوس، بیماریهای ویروسی نظیر آبله و سموم میکروبی نظیر بوتولیسم، عوامل قارچی مانند مایکوتوکسین های تریکوتسن، توکسالومین ها نظیر Ricin که از پوسته دانه کرچک بدست می آید در "فصل هشتم" بحث شد.
- تعدادی از مقالات مهم و نیز منتخبی از خلاصه مقالات "اولین کنگره بین المللی گازهای شیمیایی جنگی در ایران" که بیشتر رویکرد بالینی، درمانی داشتند بواسطه انتشار محدود آن در آن زمان، در "فصل نهم" آورده شد.

سرانجام در "فصل دهم" تحت عنوان "ضمانت و یادگاران" مختصری از گزارش های مربوط به "نبرد طریق القدس"، آزاد سازی افتخار آفرین خرمشهر در سوم خرداد ماه ۱۳۶۱، پس از اشغال حدود ۱۹ ماهه

آن توسط رژیم بعث عراق، همچنین "نبرد فاو" و فداکاریهای دلاورانه رزمندگان نیروهای دریایی، زمینی، و هوایی جمهوری اسلامی ایران و جنگ نفتکشها در جریان جنگ تحمیلی آورده شد و سرانجام تعدادی از عکسهای شهدا و رزمندگان و شاهدان عینی صحنه های نبرد نیز ضمیمه شد.

ما اینگونه همکاری مفید و صادقانه مشترک علمی را در تخصص های مختلف، جهت تدوین کتب مفید و با محتوای عمیق علمی که حاوی تجربیات بالینی و آزمایشگاهی حاصله در میهن اسلامی مان نیز باشد، به همکاران گرامی دانشگاهی توصیه می نمایم.

این کتاب را به روح پاک همه شهدای شاهد، رزمندگان و دلاورمردان میهن اسلامی مخصوصاً از خرداد ۱۳۴۲ تا بهمن ۱۳۵۷ و امام شهدا قائد عظیم الشان و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران (امام خمینی رحمت ا... علیه) و همه مردان و زنانی که با همدلی با آن رهبر گرانقدر افتخار و پیروزی را برای میهن اسلامی مان آفریده اند، تقدیم می نمایم، که استقلال از ابرقدرتهای غرب و شرق و چگونه برپا ایستائی بر مبنای فرهنگ اصیل اسلام و قرآن را به ارمغان آورده اند و بحق تحولی در تاریخ حیات معنوی بشری مخصوصاً ملل مسلمان جهان ایجاد نموده و خواهد نمود و ننگ نوکری امپریالیزم آمریکا و انگلیس و صهیونیسم بین الملل و اسرائیل را از پیشانی ملت مسلمان و رشید ایران زدود و شرافت و عزت از دست رفته شان را به آنان بازگردانید و اینکه چگونه می شود بر مبنای فرهنگ اصیل اسلام ریشه در تاریخ و ساقه در زمان داشت.

و پرتو مداوم امواج این انقلاب اسلامی می رود تا در ادامه بعثت محمد رسول الله، آزادی، شرف و عدالت اجتماعی و رشد را برای همه ملل مسلمان جهان به ارمغان آورد و پیروزی آنها را با تمسک به حبل الله (قرآن مجید) برای همیشه تاریخ بیمه کند که:

الم تر كيف ضرب الله مثلاً كلمه طيبه كشجره طيبه اصلها ثابت و فرعها في السماء O توتي اكلها كل حين باذن ربها و يضرب الله الامثال للناس لعلهم يتذكرون O و مثل كلمه خبيثه كشجره خبيثه اجتثت من فوق الارض ما لها من قرار (آیات ۲۳، ۲۴ و ۲۵ سوره مبارکه ابراهيم)

آیا نمی بینید که خداوند چگونه مثل می زند کلمه طيبه (حق، عدالت، توحید، اسلام و قرآن و اهداف آن) مانند درخت طيبه ای است که اصل آن ثابت و فرع آن در آسمان است و از ثمره آن در هر زمان به اذن خداوند مردم بهره مند می شوند و بدینگونه خداوند مثال هائی برای مردم می زند، که متذکر گردند و مثل کلمه خبيثه (کفر، تکذیب رسول الله، زمینه سازی برای انحرافات و اختلالات اجتماعی، ظلم و بی عدالتی) مانند درخت بی ریشه ای است که بنیان و استقراری در زمین نداشته و فرو خواهد افتاد.

از خداوند متعال خیر و سعادت مداوم را برای همه ملل مسلمان جهان و ملت مسلمان و رشید ایران درخواست داریم.

دکتر محمود فرهودی